

The Network of Themes of Constructivist Strategies for Interpreting Cultural Heritage in the Context of Tourism

Razieh Rabani¹ , Mostafa Mohammadi²

1. Department of Tourism Management, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Email: rabanir@gmail.com

2 Department of Tourism Management, Faculty of Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism, University of Mazandaran, Babolsar, Iran

Email: m.mohammadi@umz.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:

Received:
30 April 2022
Received in revised form:
26 August 2022
Accepted:
30 August 2022

Keywords:

Cultural Heritage,
Heritage Interpretation,
Constructivist
Interpretation,
Heritage Tourism,
Theme Network

ABSTRACT

Nowadays, cultural heritage is defined as a way for contemporary man to interact with history and past; consequently, heritage interpretation is beyond the mere transfer of information from specialists to non-specialists. As contemporary interpretation has been conceptualized to guide people towards a constructive interaction with the cultural heritage. Based on this, the current research examines the evolution of heritage interpretation and the transition from positivist interpretation to constructivist interpretation. After developing the theoretical framework, using in-depth semi-structured interviews with experienced cultural tourism guides (interpreters), examine the effectiveness of their interpretation strategies from the two mentioned approaches. The research method is qualitative, and the sampling method is snowball. Data collection was done in 2021 and continued until theoretical saturation was reached (14th interview), and the results were analyzed using Maxqda10 software based on the thematic analysis method. The results showed that the themes of interpreting the site as a part of the whole, connecting the past and present, adapting the content of the interpretation to the previous knowledge, making the past of the site tangible for tourists, storytelling and narration using elements of intangible culture, participation of tourists in the process of interpretation and encouragement of discourse and self-interpretation, stimulating the mental creativity of tourists and education and flexibility in the program and allowing the visitor to discover is the correspondence of the strategies of the structuralist approach with the perspective of tourism commentators and their influence from this approach.

Cite this article: Rabani, R., & Mohammadi, M. (2023). The Network of Themes of Constructivist Strategies for Interpreting Cultural Heritage in the Context of Tourism. *Human Geography Research Quarterly*, 55 (3), 139-154.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.342415.1008482>

© The Author(s).

DOI: [10.22059/JHGR.2022.342415.1008482](https://doi.org/10.22059/JHGR.2022.342415.1008482)

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

It is evident that in the nature of tourism-oriented demand, with the intensification of the transformational force from the demand side and changing the role of the audience of interpretation, the nature and method of interpretation and the role of commentators in the present age must inevitably change. Reflecting on the practical consequences of changing attitudes towards heritage interpretation in the process, techniques, and common strategies of heritage interpretation and applications of this change in improving the quality of heritage-based tourism products is essential for a country like Iran, which ranks ninth in number cultural heritage sites and ranks tenth in terms of the number of intangible and oral cultural heritage registered in the world, among the richest countries in the world in terms of cultural heritage. Therefore, explaining the role of interpretation in tourism development is important. This study also examines the substantive process of heritage interpretation in the present age and the transition from positivist to constructivist interpretation and seeks to answer the following question:

- What is the interpretation of heritage, and to what extent does this view correspond to the strategies of the constructivist approach to cultural heritage?

Methodology

The present study is a descriptive-exploratory research that has used the method of interpretive qualitative research and content analysis. Due to the need for the interviewees to master the subject of heritage interpretation, the statistical population of the study includes experienced guides active in the field of incoming tours and also dedicated guides to the Persepolis World Heritage Site who have at least five years of experience in the field of heritage interpretation. The snowball method was selected, and data collection was done in August and September 2021 through in-depth semi-

structured telephone interviews with experienced tour guides and continued until theoretical saturation (fourteenth); the interviews were written, and the resulting text, using the usual thematic analysis method and MAXQDA software were analyzed. The questions in this section were designed based on past studies.

Results and Discussion

Comparison of the themes from the analysis of the interview text with the constructivist interpretation strategies extracted from the literature shows

- Interpret the site as part of the whole

The interviewees' awareness of the fact that the purpose of interpreting heritage, especially given the wider importance and social-value function of heritage in our time, is to accumulate the audience with a flood of information, although not scientific and documented, but the mission of its interpretation. To be a driving force to lead people in society to understand the message and values of cultural heritage and leave a lasting impact on the audience of interpretation.

- Linking between the past and the present

Regarding the content of the connection between the past and the present in the interpretation of heritage, it should be noted that along with the emphasis on a constructivist approach to interpretation based on creating links between elements throughout society and history, the process of interpretation should strengthen the sense of belonging, connection, and connection in the tourist.

- Selection and adaptation of the content of the commentary to the previous knowledge, culture, and interests of tourists

The guides' emphasis on the need to make comparisons in the tourist mind to emphasize the commonalities of the host culture and tourists to stimulate the tourist mind to connect with the site and not boast about excellence is significant. It shows the knowledge of experienced commentators on the need to emphasize commonalities and not distinctions between cultural and critique of excellence and pride in their

interpretation.

- Liven up the site for the tourist

This means guides to things like the interpreter's duty to help the tourist touch the past and visualize current life scenes on the site through several. Such an approach is consistent with the prevailing approach of third-generation tourism empiricism and contemporary tourists' desire for lifestyle experiences.

- Storytelling and narration using elements of intangible culture

Constructivist interpretation emphasizes including historical facts in the heart of stories and narratives. However, slang allows the tourist to relate to heritage personally and emotionally.

- Involvement of tourists in the process of interpretation and encouragement of discourse and self-interpretation

The theme of tourists' participation in the process of interpreting and encouraging discourse and self-interpretation is one of the key themes in the transition from positivist to constructivist interpretation.

- Stimulate the thinking and creativity of tourists instead of emphasizing information and education

The emphasis of the interviewees on stimulating the thinking and creativity of tourists, instead of emphasizing information and education, was based on the belief that the tourist, in spare time, does not seek to receive a large amount of specialized information and creates mental challenges that engage the mind and interest.

- Flexibility in the program and allowing visitors to discover

Regarding the strategy of flexibility in the program and allowing the tourist to discover, there was not much agreement among the interviewees.

Conclusion

Based on the theoretical framework developed in the section on theoretical foundations in justifying the transition to the constructivist approach, the research seeks to translate these theoretical concepts into practical strategies used by heritage interpreters in action and real interpretation situations. According to the findings of the

content analysis of interviews with cultural tourism guides, the interviewees considered eight main topics in the interpretation of heritage sites, which confirms the adherence of experienced commentators to constructivist interpretation principles and strategies, although unaware of the theoretical foundations of this transition.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

شبکه مضامین راهبردهای برساخت‌گرایی تفسیر میراث فرهنگی در چارچوب گردشگری

راضیه ربانی^۱ ✉، مصطفی محمدی^۲

۱- نویسنده مسئول، گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: rabanir@gmail.com
۲- گروه مدیریت جهانگردی، دانشکده میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. رایانامه: m.mohammadi@umz.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۲/۱۰

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۰۶/۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۶/۰۸

واژگان کلیدی:

تفسیر برساخت‌گرایی،
تفسیر میراث،
شبکه مضامین،
گردشگری میراث،
میراث فرهنگی.

میراث فرهنگی در عصر حاضر به‌عنوان راهی برای تعامل انسان معاصر با تاریخ و گذشته خود تعریف می‌شود، بالطبع، تفسیر میراث نیز، رسالتی فراتر از انتقال صرف اطلاعات تخصصی از متخصصان به غیرمتخصصان می‌یابد، چنانچه تفسیر معاصر، به‌عنوان پیشروانی برای هدایت افراد جامعه به سمت تعامل سازنده (برساخت‌گرایی) با میراث فرهنگی مفهوم‌پردازی شده است. بر این مبنای پژوهش حاضر تحول تفسیر میراث و گذار از رویکرد تفسیر اثبات‌گرایانه به تفسیر برساخت‌گرایی را موردبررسی و پس از توسعه چارچوب نظری، با بهره‌گیری از مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته با راهنمایان گردشگری فرهنگی (مفسران) مجرب، به بررسی تأثیرپذیری استراتژی‌های تفسیر مورد استفاده توسط آن‌ها از دو رویکرد ذکر شده می‌پردازد. روش پژوهش، کیفی و روش نمونه‌گیری، گلوله برفی است. گردآوری داده‌ها در مرداد و شهریورماه ۱۴۰۰ انجام گرفت و تا رسیدن به اشباع نظری (مصاحبه چهاردهم) ادامه یافت و داده‌های حاصل با استفاده از نرم‌افزار Maxqda10 بر اساس روش تحلیل مضمون، تحلیل شدند. نتایج پژوهش نشان داد که مضامین تفسیر سایت به‌عنوان جزئی از کل، پیوند زدن میان گذشته و حال، گزیده‌گویی و انطباق محتوای تفسیر با دانش قبلی، فرهنگ و علایق گردشگران، زنده و ملموس کردن گذشته سایت برای گردشگر، داستان‌گویی و روایتگری با استفاده از عناصر فرهنگ ناملموس، مشارکت دهی گردشگران در فرآیند تفسیر و تشویق گفتمان و خود تفسیری، تحریک تفکر و خلاقیت ذهنی گردشگران به‌جای تأکید بر اطلاع‌رسانی و آموزش‌گری و انعطاف در برنامه و دادن فرصت کشف به بازدیدکننده، نشان‌دهنده تناظر راهبردهای رویکرد برساخت‌گرایی با دیدگاه مفسران باسابقه گردشگری فرهنگی بوده و به‌وضوح مبین تأثیرپذیری آن‌ها از رویکرد برساخت‌گرایی است.

استناد: ربانی، راضیه و محمدی، مصطفی. (۱۴۰۲). شبکه مضامین راهبردهای برساخت‌گرایانه تفسیر میراث فرهنگی در چارچوب گردشگری. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۵ (۳)، ۱۵۴-۱۳۹.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.342415.1008482>

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

DOI: 10.22059/JHGR.2022.342415.1008482

© نویسندگان

مقدمه

توجه بشر به موضوع میراث و دغدغه‌مندی او در مورد گذشته، سابقه‌ای بسیار طولانی دارد. با وجود این، در قرن نوزدهم میلادی، با شکل‌گیری اولین امواج گردشگری انبوه، نقش راهنما- مفسر تخصصی‌تر و حرفه‌ای‌تر شد (Avrami, 2000) و فعالیت در حوزه تفسیر به‌عنوان یک شغل و حرفه تخصصی، مستلزم اخذ مجوز از نهادهای ملی شد، صدور مجوز، مستلزم آموزش و آموزش نیازمند اصول و تکنیک‌های استاندارد برای شیوه صحیح تفسیر میراث بود (Bauman, 1987)؛ حتی با توسعه تکنولوژی در چند دهه اخیر، اگرچه ابزارها و رسانه‌های تفسیری مورد استفاده در سایت‌های میراثی به طرز چشمگیری توسعه یافتند، اما فرآیند محوری، منطبق با همان "رویکرد سنتی مونولوگ" است. با این مقدمه، باید اذعان داشت تفسیر میراث بیش از شش دهه است که در این مرحله از تکامل خود متوقف شده است (Uzzell, 2006).

در دو دهه اخیر اما، این رویکرد سنتی تفسیر، توسط مخاطبان بزرگ‌ترین مصرف‌کننده میراث فرهنگی در جهان معاصر - صنعت گردشگری - یعنی گردشگران تجربه‌گرای فرهنگی نسل سوم (گردشگران خلاق) که موقعیت منفعل سنتی خود در صنعت گردشگری را زیر سؤال برده‌اند، به نقد و چالش جدی کشیده شده است (Banks et al, 2011). در عصر اقتصاد تجربه، گردشگران روزبه‌روز مجرب‌تر و پویاتر می‌شوند و فعالانه به دنبال مشارکت، تأثیرگذاری و ایفای نقش در تجربیات گردشگری خود هستند (Binkhorst & Den Dekker, 2009). رضایت این قشر از گردشگران از تجربه میراث، در گروهی برقراری ارتباط با سایت میراثی در سطح شخصی و عاطفی و مشارکت داشتن آن‌ها در هم‌آفرینی تجربه بازدید است (Calver & Page, 2013)، که البته در رویکرد مونولوگ سنتی محقق نمی‌گردد. بدیهی است که در صنعت ماهیتاً تقاضامحور گردشگری (Dey & Sarma, 2010) با شدت گرفتن نیروی تحول‌خواه از سمت تقاضا و تغییر نقش مخاطبان تفسیر، ماهیت و شیوه تفسیر و نقش مفسران نیز در عصر حاضر، به ناگزیر باید تغییر یابد.

تأمل در پیامدهای عملی تحول نگرش نسبت به مقوله تفسیر میراث در فرآیند، تکنیک‌ها و استراتژی‌های معمول تفسیر میراث و کاربردهای این تحول در ارتقای کیفیت محصول گردشگری میراث محور، برای کشوری نظیر ایران اهمیت دارد که به گواه گزارش رقابت‌پذیری سفر و گردشگری شورای جهانی اقتصاد^۱ (۲۰۱۹)، با قرار گرفتن در رتبه نهم از حیث تعداد سایت‌های میراث فرهنگی^۲ و رتبه دهم از حیث تعداد میراث فرهنگی ناملموس و شفاهی^۳ ثبت شده جهانی، در زمره کشورهای غنی جهان از حیث میراث فرهنگی است (خاکساری، ۱۳۹۱). لذا تبیین نقش تفسیر در توسعه گردشگری اهمیت یافته و این پژوهش نیز تحول ماهوی و فرآیندی تفسیر میراث در عصر حاضر و گذار از رویکرد تفسیر اثبات‌گرایانه^۴ به تفسیر برساخت‌گرایانه^۵ را مورد بررسی قرار داده و درصدد پاسخ به این سؤال است که دیدگاه راهنمایان گردشگری درباره تفسیر میراث چه بوده و این دیدگاه تا چه حد با راهبردهای رویکرد برساخت‌گرایانه میراث فرهنگی متناظر است؟

مبانی نظری

تفسیر میراث در عصر حاضر، ماهیت و کارکردی فراتر از انتقال اطلاعات میان متخصص و غیرمتخصص، آن‌گونه که

1. WEF
2. Number of World Heritage cultural sites
3. Oral & intangible cultural heritage
4. Positivist interpretation
5. Constructivist interpretation

در اصول تفسیر تیلدن (Tilden, 1977) مفهوم‌پردازی شده است، دارد، تفسیر معاصر به‌عنوان گونه‌ای گفتمان عمومی، مستلزم تأملی عمیق‌تر در مورد نقش مفسر و مخاطب تفسیر میراث فرهنگی و همین‌طور بازنگری در نقش افراد غیرمتخصص (عموم جامعه) در شکل‌دهی/ معنا دهی به میراث "همواره در حال ساخته‌شدن" بشری است (Smith, 2007). شاید این جمله در وهله اول متناقض به نظر برسد، صحیح است که میراث بر پایه ایجاد و انتقال بین نسلی سنت‌های تاریخی شکل می‌گیرد (Black & Weiler, 2005)، اما باید تمایزی میان میراث و تاریخ قائل شد، میراث، تعامل با و مصرف تاریخ و گذشته در عصر حاضر است (Ashworth, 2010). میراث در مقایسه با تاریخ، قابلیت تفسیر و تصرف بیشتری از سوی معاصرین دارد، میراث، متأثر از اراده جوامع معاصر در مورد نحوه درک گذشته و تاریخ است و وابسته به بستر فرهنگی، اجتماعی و ایدئولوژی‌های جاری و ساری در جوامع امروزی است (پورفرج، ۱۳۹۸). میراث در ادبیات معاصر، به‌صورت یک فرآیند تعاملی و پدیده سیال تعریف می‌شود که معنای آن در گذر زمان و بسترهای متفاوت اجتماعی تغییر می‌یابد (Pendlebury, 2009).

تحول در تعاریف تخصصی میراث فرهنگی، هم‌راستا با حرکت به سمت درکی جامع‌نگرانه از آن به‌صورت کلیتی است که توأمان دربرگیرنده عناصر ملموس/عینی و ناملموس/ذهنی و درعین‌حال، وابسته به زمان و متأثر از بستر فرهنگی و اجتماعی خود بوده که چنین رویکردی متأثر از معرفت‌شناسی خاص پارادایم برساخت‌گرایی^۱ است، بر مبنای معرفت‌شناسی برساخت‌گرایی، حقیقت و معنا در جهان بیرونی وجود ندارند، بلکه به‌واسطه تعامل سوژه با جهان است که ساخته می‌شوند و بر این اساس، معنا ساخته و نه کشف می‌شود (Gray, 2004)، بنابراین، ساخته‌شدن معنا، متأثر از فرهنگ و بازیگران حاضر در محیط اجتماعی بوده و ضروری است به میراث برجای‌مانده از گذشتگان هر جامعه انسانی فرصت داده شود تا با مسائل و امور جاری آن جامعه پیوند برقرار کرده و حس، معنا و کارکرد خود را در آینده نیز حفظ نماید (UNESCO, 2006).

تفسیر میراث، یکی از مراحل فرآیند تولید میراث محسوب شده و حلقه پیوند بین گردشگری و میراث است و ابعادی از گذشته را به‌صورت محصولات گردشگری متناسب با تقاضای بازارها و مخاطبان هدف تغییر می‌دهد. هدف از تفسیر این است که معنی و روابط مربوط به مکان‌ها، ویژگی‌ها و رویدادها را به‌گونه‌ای آشکار سازد که موردتوجه مخاطب قرار گیرد و علاقه بیشتر آن‌ها را برانگیزاند (Ross & Saxena, 2018). در گردشگری برای رسیدن به تفسیر مؤثر، باید بین سه مؤلفه مفسر (راهنمای تور)، مخاطب تفسیر (گردشگر) و مکان، شیء یا شخصیت‌های مورد بازدید (میراث/جاذبه گردشگری) رابطه معناداری برقرار گردد (پورفرج، ۱۳۹۸). تحقیقات اخیر در حوزه تفسیر میراث نشان داده است که در نحوه ارتباط این سه مؤلفه، جریان اطلاعات میان آن‌ها و فرآیند تولید و مصرف میراث، تمایز گسترده‌ای میان رویکردهای سنتی اثبات‌گرایانه و رویکردهای برساخت‌گرایانه به تفسیر میراث وجود دارد (Ross & Saxena, 2018).

تفسیر اثبات‌گرایانه، رویکردی علمی، تخصصی، تاریخی، عینی و منطقی نسبت به گذشته دارد و فعالیت مفسر متخصص، ارائه شفاف‌تر پیام و تسهیل مصرف میراث توسط مصرف‌کننده میراث است (Prentice & Cunnell, 1997). تفسیر اثبات‌گرایانه، روایتی متکی بر اطلاعات مستدل و توضیحات تخصصی را به بازدیدکنندگان ارائه می‌دهد (Youngentob & Hostetler, Smith 2003; 2007). با این وصف، رویکرد سنتی تفسیر اثبات‌گرایانه روشی با جذابیت اندک به‌ویژه در جلب رضایت گردشگران نسل سوم خواهد بود، زیرا آنچه باید به‌عنوان میراث یک مکان معرفی شود توسط باستان‌شناسان و متخصصان، تعیین و تعریف می‌شود و نقش جوامع محلی و بازدیدکنندگان در این فرآیند عمده‌اً،

کمرنگ و در حاشیه نگاه داشته می‌شود (Smith, 2007). این رویکرد توسط گردشگران تجربه‌گرای فرهنگی نسل سوم به‌نقد و چالش کشیده شد (Campos et al, 2015). با افزایش دانش و توان درک مفاهیم و توسعه مهارت‌های مخاطبان (گردشگران میراثی)، توانایی آن‌ها برای تعامل مستقیم با شواهد برجای‌مانده از گذشته نیز افزایش یافت و این افزایش توانمندی، درعین‌حال هم‌راستا با تغییرات در تمایلات این گردشگران تجربه‌گرا نیز بود. بدیهی است که افراد و گروه‌ها، سطوح مختلفی از دانش و تخصص خواهند داشت اما به‌صورت کلی می‌توان گفت مشارکت دهی مخاطبان در فرآیند تفسیر، موجب ارتقای تجربه‌کلی گردشگر از مکان میراثی خواهد شد (Ross & Saxena, 2018)، و حتی اگر تفسیر فعالیتی صرفاً آموزشی در نظر گرفته شود، تعامل دوسویه از اصول پذیرفته‌شده آموزش نوین در عصر حاضر محسوب می‌شود. چنین مدلی از تفسیر، نقش مفسر را از متخصص متکلم وحده به تسهیلگر تعامل‌گر و از یک مدل ساده ارتباطی به مدلی پیچیده‌تر، دوسویه و انعکاسی تغییر می‌دهد (Tilden, 1977)؛ رویکرد برساخت‌گرایی در تفسیر میراث فرهنگی، بر فرآیند منعطف، ذهنی و مشارکتی درک گذشته (ها) و اجتناب از پافشاری بر یک زاویه دید تخصصی تأکید دارد (Ross & Saxena, 2018).

برساخت‌گرایی، تفسیر را توسعه ساختارهای معنادار طی یک فرایند ارتباطی دوطرفه تعریف می‌کند که در یک موقعیت و زمینه مشخص، تا حد زیادی متأثر از تفسیر مفسر است، اما لزوماً منطبق با آن نیست؛ چراکه این رویکرد معتقد است بازدیدکنندگان، لوح سفید و مصرف‌کننده منفعل نیستند و ایده‌ها و مفروضات ذهنی خاصی را همراه خود به سایت می‌آورند. دانش قبلی، انتظارات و تجربه قبلی مصرف‌کنندگان به همراه مهارت‌های ارائه‌دهندگان، نقش اساسی در تعیین و هم‌آفرینی مشارکتی ارزش محصول میراثی دارد (Pralhad & Ramaswamy, 2004).

بازدیدکنندگان تشویق می‌شوند تا تفسیرهای خاص خود را از سایت میراثی براساس ارزش‌ها و دانش قبلی خود ارائه دهند. تفسیر مؤثر باید مخاطبان را در شنیدن و گفتن داستان‌های گذشته دخیل کند، بر تجربه انسانی تأکید نموده و آن را در هسته اصلی آن داستان‌ها قرار دهد (Hems, 2006) تا اصطلاحاً گردشگر با میراث غریبی نگیرد. به‌طور خاص، برای سایت‌های میراثی مورد استفاده گردشگری، این به معنی درگیر کردن افراد (متخصص و غیرمتخصص) در تفسیر و معنا دهی به میراث فرهنگی است. در ساده‌ترین سطح این امر باید ارتباطات و تعاملات انسانی مؤثرتری را طی فرآیند تفسیر برقرار نماید (Carter, 2001). به‌علاوه، محوریت فرآیند تفسیر برساخت‌گرایی، تعامل فرد با گذشته است که به افراد فرصت می‌دهد تا در تعامل با مفسر و درعین‌حال به‌صورت شخصی، از سایت میراثی، معنا دریافت کنند و آن را در چارچوب جهان‌بینی خود قرار دهند. بنابراین این رویکرد می‌تواند تأکید صرف را از تعامل با بافت فیزیکی واقعی میراث به سمت یک فرآیند ذهنی غوطه‌وری و معنایابی خلاق تغییر دهد (Ross & Saxena, 2018). در این رویکرد، تفسیر میراث به یک فرآیند مکرر، از سر گیرنده و خلاق برای جذب و تحلیل اطلاعات جدید و تفسیر فرهنگ مادی به شیوه‌ای فعال و خلاقانه تبدیل می‌شود (Tilley, 1993). بنابراین، رویکرد برساخت‌گرایی به تفسیر میراث، قوه خلاقه بازدیدکنندگان را تحریک می‌کند و نظرات و دانسته‌های قبلی آن‌ها را به‌عنوان عاملی کلیدی در فرآیند معنا سازی و معنایابی به رسمیت می‌شناسد (Ross & Saxena, 2018).

جدول ۱. مقایسه دو رویکرد اثبات‌گرایانه و برساخت‌گرایی تفسیر میراث فرهنگی

رویکرد اثبات‌گرایانه	رویکرد برساخت‌گرایی
دارایی‌های مادی، مشهود، ملموس، آثار تاریخی	دارایی‌های ملموس و دارایی‌های نامشهود، ناملموس و غیرمادی
زیبایی معماری و محیطی	اهمیت مکان از نظر جامعه گذشته، حال و آینده
ملیت محور	اجتماعی، قومی، جامعه‌محور

اتوکراتیک، برای توده‌ها	فردی، مشارکتی
متخصص	تسهیل‌کننده تعامل/ارتباط
ملی‌گرا	در رابطه با هویت و سمبل‌ها در سطوح فردی، جامعه و ملی یادبودی، بینا فرهنگی، چند فرهنگی
تاریخ محور	حافظه (خاطره) محور
ایستا، منطقی و عینی، طبقه‌بندی شده	پویا، عاطفی و ذهنی، منعطف، برساخت‌گرایی
تغییرناپذیر، نابردبار، موروثی	منبع تجدید و نوسازی، اهرم تغییر نیرویی برای واسطه‌گری/گفتمان میان فرهنگ‌ها

منبع: (Ross & Saxena, 2018)

از آنجاکه بیشینه شدن رضایت گردشگران نسل جدید از تجربه بازدید میراث، در گروهی برقراری ارتباط با سایت میراثی در سطح شخصی و عاطفی و مشارکت در هم آفرینی تجربه میراث است (Calver & Page, 2013)، کوهن (Cohen, 1985) از پیشگامان تبدیل موضوع نقش راهنمای گردشگری به یک موضوع علمی، تأکید ویژه‌ای بر نقش راهنمایان در تفسیر داشت و این اصطلاح را معادل واسطه‌گری بینا فرهنگی می‌دانست و آن را "ترجمه" عناصر خارجی و ناشناخته فرهنگ میزبان در قالب یک‌زبان/گوش فرهنگ نزدیک و قابل‌درک برای میهمان تعریف می‌نمود. باین‌وجود، محققانی نظیر (Moscardo, 1996)، (Tilley, 1993)، (Smith, 2007)، (Uzzell, 2006) و (Ross & Saxena, 2018)، تاکنون مجموعه‌ای از استراتژی‌ها را برشمرده‌اند که می‌تواند سبب تقویت رویکرد برساخت‌گرایی در تفسیر میراث فرهنگی توسط راهنمایان گردشگری گردد و تأکید اصلی این استراتژی‌ها بر ترغیب تعامل جامع‌نگرانه با محوطه میراثی، تشویق تعامل با شواهد اولیه و مهم‌تر از آن، استفاده از دانش قبلی بازدیدکنندگان با هدف تحریک تفکر انتقادی و گفتمان بازتابی است (جدول ۲).

جدول ۲. استراتژی‌های تفسیر برساخت‌گرایی سایت‌های میراثی

استراتژی	شرح
ارائه کل/جامع‌نگر سایت میراثی	ارائه‌دهندگان باید مفاهیم "کلان" را نسبت به جزئیات برجسته کنند، تا بازدیدکنندگان بتوانند میراث را نه به‌عنوان یک سایت منحصربه‌فرد و منفک بلکه به‌عنوان بخشی از یک محیط تاریخی گسترده‌تر درک کنند.
تشویق تعامل مخاطبان با شواهد اولیه در سایت	ارائه‌دهندگان باید شواهد اولیه (ملموس یا ناملموس) را به بازدیدکنندگان ارائه دهند تا بتوانند تفسیر دست‌اول را ترغیب کرده و آن‌ها را تشویق به طرح سؤالات خود کنند. بنابراین تمرکز تفسیر بر ارائه اطلاعات به بازدیدکنندگان نیست، بلکه یافتن مناسب‌ترین شواهد برای به حداکثر رساندن تمایل آن‌ها به یافتن تفسیر خود از این شواهد است.
استفاده از دانش قبلی بازدیدکنندگان از گذشته	این تجربه باید به‌عنوان تقویت‌کننده اطلاعات قبلی بازدیدکنندگان عمل کند. باین‌وجود، حقایق و ایده‌های جدید نیز باید مطرح شوند، زیرا تفکر انتقادی و خلاق را تشویق می‌کنند.
ارجحیت دادن تحریک تفکر بر آموزش/تعلیم	به‌جای ارائه حقایق آماده، ارائه‌دهندگان باید موقعیت‌های چالشی را که نیازمند تفکر انتقادی هستند و رویکردها و تفسیرهای متعددی را محتمل می‌کنند، ایجاد کنند. این مسئله، سطح مشارکت بازدیدکنندگان را افزایش و بر تجربیات خود بازدیدکنندگان تمرکز می‌کند. سایت میراثی بیش‌ازحد لزوم، ساده و سهل ارائه نگردد، درعین‌حال بازدیدکنندگان با موقعیت‌های چالش‌برانگیز اما قابل‌حل مواجه شوند.
تشویق گفتمان	گفتمان می‌تواند روند معنا سازی و جذب مفاهیم و ایده‌های جدید در مورد گذشته را تسهیل کند. باید به بازدیدکنندگان اجازه داده شود تا ایده‌های خود را ارائه کرده و تفسیر خود را با بازدیدکنندگان و راهنمایان دیگر به اشتراک بگذارند. این تعامل فرصت‌هایی را برای ساختن گذشته در ذهن فرد فراهم می‌کند.

منبع: (Ross & Saxena, 2018)

بررسی پژوهش‌های پیشین در زمینه تفسیر برساخت‌گرایانه میراث فرهنگی نشان می‌دهد که در این زمینه پژوهش‌های اندکی انجام شده است. باین‌وجود، (Moreno-Melgarejo et al, 2020)، نشان دادند که تفسیر برساخت‌گرایانه میراث به ابزاری مهم برای ایجاد خدمات رقابتی فرهنگی یا طبیعت‌محور و محصولات ارائه‌دهنده مقاصد میزبانی با پیشنهادهای جذاب گردشگری تبدیل شده و روش‌های کافی برای تفسیر برساخت‌گرایانه میراث وجود دارد که بهبود نتایج یادگیری، بهبود رضایت گردشگران و تجربیات عاطفی در طول بازدید کمک می‌کند. (Weng et al, 2020)، تأیید نمودند که تفسیر برساخت‌گرایانه میراث گردشگری یک رویکرد مهم برای کمک به گردشگران در به دست آوردن مقادیر اصیل مقصد میراث است که نتایج مطالعه تجربی در مقصد میراث جهانی ولینیوان در استان هونان، چین نشان می‌دهد که تفسیر درون شخصی در ارائه ارزش‌های میراثی از تفسیر غیرشخصی بهتر عمل می‌کند. علاوه بر این، گردشگران بیشتر از رسانه تفسیر، روی محتوای تفسیر تمرکز می‌کنند. (Ross & Saxena, 2019) تأیید نمودند فرصت‌های نوآورانه معنا سازی، میراث باستان‌شناسی را به یک منبع ارزشمند گردشگری خلاق تبدیل می‌کنند که می‌تواند از طریق مضامین و داستان‌پردازی خلاقانه برای افزایش جذابیت بازار محصولات و منابع محلی استفاده شود و فعالیت‌های نوپا در زمینه مشارکت هم‌آفرینی میراث باستان‌شناسی می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای ایجاد تجربیات تفسیر برساخت‌گرایانه در مقاصد گردشگری فرهنگی باشد. (Saputra, 2017) تأیید نمود که فنون بسیاری در زمینه تفسیر برساخت‌گرایانه میراث گردشگری به‌کاررفته و تحقیق در روش‌های تفسیر راهنماهای تور در سوماترا شمالی نشان داد که هشت روش تفسیر توسط راهنمایان تور در حالت تفسیر پی‌درپی و رابط اعمال‌شده و روش جمع‌بندی، تکنیک غالب بوده است. (Wenwen, 2017) تأیید نمود که جنبه‌های مختلف فرهنگی همیشه در تفسیر برساخت‌گرایانه گردشگری دخیل هستند و روند تفسیر گردشگری نیز ارتباطات بین فرهنگی است. اگر عوامل فرهنگی برای بازدیدکنندگان خارجی به روش بهتری تفسیر شوند، انتقال مفهوم فرهنگی مکان دیدنی مفید بوده و ارتباطات مؤثرتری دارد. بر همین اساس، پژوهش حاضر نیز به بررسی راهبردهای برساخت‌گرایانه تفسیر میراث فرهنگی پرداخته است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر، پژوهشی توصیفی-اکتشافی است که از روش تحقیق کیفی تفسیری و تحلیل مضمون بهره گرفته است. جامعه آماری پژوهش، به علت ضرورت تسلط مصاحبه‌شوندگان به موضوع تفسیر میراث، از میان راهنمایان مجرب فعال در حوزه تورهای ورودی و همچنین، راهنمایان اختصاصی سایت میراث جهانی تخت جمشید که حداقل ۵ سال سابقه فعالیت تخصصی در حوزه تفسیر میراث داشته باشند، به روش گلوله برفی گزینش شدند، گردآوری داده در مرداد و شهریورماه ۱۴۰۰ به‌واسطه مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته تلفنی با راهنمایان گردشگری مجرب انجام گرفت و تا رسیدن به اشباع نظری (مصاحبه چهاردهم) ادامه یافت، مصاحبه‌ها مکتوب شده و متن حاصل، با استفاده از روش تحلیل تماتیک (مضمون) معمول^۱ و نرم‌افزار Maxqda تحلیل شد. این روش به‌عنوان یک روش تحقیق مناسب برای تفسیر ذهنی محتوای داده‌های متنی از طریق یک فرآیند طبقه‌بندی سیستماتیک، مشتمل بر کدگذاری و شناسایی مضامین یا الگوها توسط نگارنده گزینش شد که از بین روش‌های مرسوم تحلیل مضمون اعم از روش شبکه مضامین^۲ بهره گرفته شد که نقش‌هایی شبیه تارنما به‌مثابه اصل سازمان دهنده و روش نمایش است و بر اساس روندی مشخص، پایین‌ترین

1. Conventional Content Analysis [CCA]

2. Thematic Network

سطح قضایا را از متن بیرون می‌کشد (مضامین پایه)^۱، سپس با دسته‌بندی این مضامین پایه‌ای و تلخیص آن‌ها به اصول مجردتر و انتزاعی‌تر دست می‌یابد (مضامین سازمان دهنده)^۲. در قدم سوم، این مضامین عالی در قالب استعاره‌های اساسی گنجانده می‌شود و به صورت مضامین حاکم بر کل متن درمی‌آید (مضامین فراگیر)^۳. سپس این مضامین، به صورت نقشه‌های شبکه تارنما رسم گردیده و مضامین برجسته هر یک از این سه سطح همراه با روابط میان آن‌ها نشان داده می‌شود. به منظور اجرای شبکه مضمون لازم است سه‌گام اصلی تحویل یا خرد کردن متن، کاوش متن و یکپارچه‌سازی اکتشافات انجام شود (آترید- استیرلینگ^۴، ۲۰۰۱). برای افزایش روایی توصیفی^۵ از راهبردهای "تکثر مشاهده‌گر^۶ (محققان)" و "متن نویسی بلافاصله مصاحبه"، برای افزایش روایی تفسیری^۷ از راهبرد "بازخور مشارکت‌کننده"^۸ و برای افزایش روایی تئوریک^۹ از راهبرد "دریافت نظرات همتایان"^{۱۰} بهره گرفته شد. سؤالات مصاحبه بر پایه تمایز رویکردهای اثبات‌گرایانه و برساخت‌گرایی در تفسیر میراث فرهنگی طراحی شد و در جستجوی استراتژی‌هایی بود که می‌توانست سبب تقویت رویکرد برساخت‌گرایی در تفسیر گردد، سؤالات این بخش بر مبنای مطالعات (Moscardo, 1996)، (Tilley, 1993)، (Smith, 2007)، (Uzzell, 2006) و به‌ویژه (Ross & Saxena, 2018)، طراحی شدند. در وهله اول، یک سؤال کلی در مورد چگونگی تفسیر خلاقانه میراث توسط راهنمایان گردشگری مطرح شد و سپس تمایزات کلیدی استراتژی‌های دو پارادایم تفسیر، به سؤال تبدیل شدند و از متخصصان تفسیر میراث فرهنگی خواسته شد دو رویکرد را مورد بررسی و مقایسه قرار دهند و به صورت تفصیلی دلایل موافقت یا عدم موافقت خود و درجه تعهد عملی خود به هر کدام را بیان کنند، مقصود این بود که با ارجاع به تجارب این افراد، مبانی رویکرد تفسیر برساخت‌گرایی در میدان عمل تفسیر نیز به آزمون گذارده شود.

یافته‌ها

خروجی هر یک از گام‌های سه‌گانه تحلیل شبکه مضمون عبارت‌اند از:

الف) تحویل متن

پس از مدون کردن مصاحبه‌ها، کدگذاری داده‌ها با حرکت مستمر رفت‌وبرگشتی محققان میان داده‌ها، تحلیل اظهارات مصاحبه‌شوندگان و مبانی نظری صورت گرفت، برحسب ضرورت، مبانی نظری اولیه توسط نگارنده، موردبازنگری قرار گرفت و توسعه داده با خوانش مکرر تمامی داده‌ها برای رسیدن به مرحله غوطه‌وری و به دست آوردن حسی از کلیت مطلب آغاز شد، سپس، به واسطه خوانش کلمه به کلمه و سیستماتیک، کدها مرحله‌به‌مرحله استخراج و تلخیص شدند (Attride-Stirling, 2001). هرچه پژوهشگر به کدهای محوری‌تر نزدیک‌تر شد، سطح تخلیص و انتزاع و تعلق به یک طبقه‌بندی مضمونی خاص بیشتر شد، به این شیوه که داده‌ها به واحدهای پایه، سازمان دهنده و فراگیر، تبدیل شدند.

1. Basic Theme
2. Organizing Theme
3. Global Theme
4. Attride-Stirling
5. Descriptive Validity
8. Investigator Triangulation
9. Interpretive Validity
10. Participant Feedback
11. Theoretical Validity
12. Peer Review

(ب) تبدیل مضامین

پس از استخراج مضامین پایه، آن‌ها در درجه نخست در قالب مضامین انتزاعی‌تر سازمان دهنده و در درجه دوم در مضامین فراگیر دسته‌بندی شد (Attride-Stirling, 2001).

(ج) کشف و توصیف شبکه مضامین

با بررسی و تحلیل مضامین مرتبط با راهبردهای برساخت‌گرایی تفسیر میراث فرهنگی، هشت مضمون فراگیر اصلی شناسایی گردید که تشریح شده است (Attride-Stirling, 2001). مهم‌ترین معانی مورد اشاره قرار گرفته توسط مفسران در فرآیند تخلیص تا سطح مضامین محوری استراتژی‌های تفسیر قابل ارائه است (جدول ۳).

جدول ۳. دسته‌بندی مضامین مرتبط با راهبردهای برساخت‌گرایی تفسیر میراث فرهنگی

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	واژه‌های کلیدی
راهبردهای برساخت‌گرایی تفسیر میراث فرهنگی		تفسیر سایت با ارجاع به بستر تاریخی-فرهنگی و اجتماعی محاط به سایت	عدم تمرکز صرف روی خود سایت و صحبت در مورد بستر تاریخی- اجتماعی- فرهنگی آن (۹ تکرار)، مطلع بودن مفسر و داشتن اطلاعات جنبی و عمومی در کنار اطلاعات تخصصی سایت (۴ تکرار)، داشتن دید از درون به بیرون و از بیرون به درون در تفسیر سایت (۲ تکرار)، تأکید بر سیر تطور تاریخی نه جزئیات سایت (۵ تکرار)، عدم ریز گویی و تأکید بیش‌ازحد روی جزئیات فنی سایت (۵ تکرار)، توضیح در مورد کلیت تاریخ و فرهنگ ایران و شاهد گرفتن این بنا (۴ تکرار)، ارائه توضیحات عام‌تر و حرکت از کل به جزء (۳ تکرار)، تأکید بر اهمیت جایگاه و اهمیت این سایت در ایران (۳ تکرار)، تأکید بر اهمیت این سایت در کل تاریخ تمدن بشری (۴ تکرار)، بهره‌برداری از سایت به هدف معرفی کلیت فرهنگ و تاریخ ایران و حوزه تمدنی ایران (۳ تکرار)، پرهیز از توضیحات کسالت‌آور و خشک علمی و فنی (۶ تکرار)، ارائه حقایق و جزئیات سایت در دل توضیح بستر فرهنگی-تاریخی (۵ تکرار)، توجه به زمینه سیاسی/فرهنگی/اجتماعی سایت در زمان احداث (۲ تکرار)
		تلاش برای نشان دادن ارتباط فرهنگی و وجوه اشتراک امروز و گذشته جامعه میزبان	تأکید بر وجوه اشتراک گذشته و حال جامعه میزبان (۵ تکرار)، خلاقیت در نقل شواهد در دل داستان‌های به هم مرتبط از گذشته و حال (۳ تکرار)، تأکید روی تداوم سنت‌ها تا امروز (۵ تکرار)، انگشت گذاشتن روی فضائل اخلاقی اسطوره‌ها و کاراکترهای تاریخی (تلاش برای همزادپنداری گردشگر با کاراکترهای مثبت) (۳ تکرار)، فرصت ارتباط گردشگر با مردم عادی و فرهنگ زنده جامعه (۳ تکرار)، امکان تجربه اتفاقات روزمره مردم بومی در حاشیه بازدید سایت (۳ تکرار)
		تلاش برای ارتباط فرد با اسطوره‌ها و کاراکترهای برجسته و الگوپردازی از خصوصیات اخلاقی برتر (همزادپنداری)	
راهبردهای برساخت‌گرایی تفسیر میراث فرهنگی	گزیده‌گویی و انطباق محتوای تفسیر با	عدم بمباران گردشگر با اطلاعات فشرده و جزئیات شناسایی سطح دانسته‌های قبلی، فرهنگ، علایق و کثش	عدم اکتفا به بازگو کردن خواننده‌های کتب باستان‌شناسی (۳ تکرار)، عدم تزریق حجم زیاد اطلاعات به گردشگر (۱۰ تکرار)، رها گذاشتن ذهن مخاطب برای تخیل (۵ تکرار)، پرهیز از بسنده کردن به توضیحات خشک و رسمی (۶ تکرار)، ایجاد علاقه نه آموزش

<p>دانش قبلی، فرهنگ و علائق گردشگران</p>	<p>گردشگران و تطبیق تفسیر با آن قیاس و تأکید بر اشتراکات فرهنگ میزبان و گردشگران تأکید بر ریشه‌ها و ارزش‌های انسانی مشترک توجه به تفاوت‌های فرهنگی و سلیقه‌ای گردشگران اروپایی و آسیایی</p>	<p>خشک و خسته‌کننده (۷ تکرار)، تنوع دادن به صحبت‌ها طبق کوشش گردشگران تور (۱۲ تکرار)، توجه به علایق و سلاطین تور (۱۰ تکرار)، شناسایی علایق و دانسته‌های قبلی گردشگران (۱۰ تکرار)، تشویق سؤال کردن و دادن اطلاعات طبق علاقه گردشگر (۵ تکرار)، تأکید بر مشترکات فرهنگی برای تحریک ذهن گردشگر برای ارتباط گرفتن با سایت (۷ تکرار)، استفاده از خاطرات و نقل‌قول‌های سیاحان و مستشرقین (۲ تکرار)، مقایسه سایت با میراث فرهنگی سایر کشورهای جهان (۶ تکرار)، مثال آوردن و مقایسه برای ملموس شدن مسائل فرهنگی (۳ تکرار)، تأکید بر اسطوره‌ها و کاراکترهای تاریخی (۳ تکرار)، نشان دادن وجوه اشتراک فرهنگ میزبان و ملت‌های جهان منعکس شده در سایت (۵ تکرار)، پرهیز از خودستایی و فخرفروشی (۳ تکرار)، تأکید بر ارزش‌های انسانی متجلی در سایت (۶ تکرار)، تأکید بر همانندی اسطوره‌ای (۲ تکرار)، تعامل با تک‌تک افراد تور (۳ تکرار)، طراحی اختصاصی تفسیر به تناسب هر گروه (۳ تکرار)، توجه به تفاوت سطح دانش، انتظارات، سلاطین، روحیات و حالات و فرهنگ گروه‌ها (۸ تکرار)، تفاوت تورهای اروپایی و آسیایی (۴ تکرار)، منعطف بودن و تعاملی تفسیر کردن (۳ تکرار)</p>
<p>زنده و ملموس کردن گذشته سایت برای گردشگر</p>	<p>خلاقیت به خرج دادن در ترکیب مطالب و ارائه تفسیر استفاده از عناصر فیزیکی و ابزارهای تکنولوژیکی کمکی در سایت و مسیر ملموس کردن گذشته سایت و کمک به گردشگر برای زیست آن دوره تاریخی (لباس، غذا، ...)</p>	<p>نوع کلام، تغییر تکنیک و شیوه بیان خلاقانه (۲ تکرار)، کمک گرفتن از عوامل تکنولوژیکی برای درگیر کردن تمام حواس گردشگر (۳ تکرار)، استفاده از المان‌های تاریخی در مسیر به سایت و حوالی آن (۲ تکرار)، خلاقیت برای زنده کردن سایت (۵ تکرار)، ایجاد امکان لمس گذشته توسط گردشگر (۵ تکرار)، آماده کردن گردشگر در مسیر با فیلم و ... (۳ تکرار)، کمک به تجسم صحنه‌های زندگی جاری در سایت (۳ تکرار)، زنده و ملموس کردن فرهنگ (لباس، پوشش، غذا، آداب سفر، ...) (۶ تکرار)، فراهم کردن فرصت زیست کردن فرهنگ هخامنشی (۳ تکرار)، ایجاد حس نزدیکی و ارتباط انسانی متقابل با گردشگر (۳ تکرار)</p>
<p>داستان‌گویی و روایتگری با استفاده از عناصر فرهنگ ناملموس</p>	<p>داستان‌پردازی براساس مستندات تاریخی تلفیق شواهد و مستندات با اسطوره‌ها، افسانه‌ها، روایات، ضرب‌المثل‌ها و داستان‌های فرهنگ مردم شخصیت‌پردازی کاراکترهای تأثیرگذار در تاریخ سایت</p>	<p>داستان گونه نقل کردن (۸ تکرار)، استفاده از ادبیات، فرهنگ‌عامه و اساطیر ایران (۹ تکرار)، تلفیق توضیحات جنبه ملموس سایت با ادبیات و اساطیر ایرانی (۳ تکرار)، استفاده از ضرب‌المثل‌ها و قصه‌های فرهنگ مردم (۵ تکرار)، استفاده از روایت‌های عامیانه مرتبط با ذکر غیرمستدل بودن آن‌ها (۳ تکرار)، شخصیت‌پردازی کاراکترهای تأثیرگذار در تاریخ سایت (۳ تکرار)، تلفیق شواهد و مستندات و روایات و داستان‌ها و میراث ناملموس (۴ تکرار)</p>
<p>راهبردهای برساخت‌گرایی تفسیر میراث فرهنگی</p>	<p>بازی راه انداختن و همراه کردن گردشگر با بازی خود سرنخ دادن، سؤال پرسیدن و تشویق گردشگر به حدس زدن و اظهارنظر کردن کارگاهی و تعاملی تفسیر کردن کمک گرفتن از افراد علاقه‌مند برای جلب توجه سایرین جابه‌جایی مداوم نقش راهنما و گردشگر در تورهای تخصصی</p>	<p>هل دادن گردشگر به سمت بیان حدسیات صحیح (۲ تکرار)، همراهی مفسر و نه بازی کردن نقش دانای کل و علامه دهر (۲ تکرار)، مطرح کردن سؤالاتی که گردشگر می‌تواند جواب دهد (۳ تکرار)، تشنه اطلاعات کردن گردشگر (۵ تکرار)، سرنخ دادن دست گردشگر (۳ تکرار)، کارگاهی برگزار کردن تور (۳ تکرار)، تفسیر و یادگیری دوطرفه و تعاملی (۷ تکرار)، ایجاد چالش‌های فکری و نظرخواهی از گردشگر (۳ تکرار)، بازی راه انداختن و همراه کردن گردشگر با بازی خود (۳ تکرار)، فرصت دادن به حدس و گمان گردشگرها (۴ تکرار)، همکاری راهنما و تور (۳ تکرار)، کمک گرفتن از افراد علاقه‌مند برای جلب توجه سایرین به تفسیر (۲ تکرار)،</p>

کمک به گردشگران برای رسیدن به تفسیر خود از سایت	آموزش با درگیر کردن آموزنده (۴ تکرار)، جابه‌جا کردن نقش گردشگر و راهنما و تبادل نظر در تور تخصصی (۳ تکرار)، برقراری تعامل انسانی و تشویق گفتگوی دوطرفه (۳ تکرار)، تفسیر همراه با فیدبک و چرخه‌ای (۲ تکرار)، گفتگو و مباحثه سازنده با علاقه‌مندان (۵ تکرار)، وابستگی سطح مشارکت دهی به نوع تور (۱۱ تکرار)
تحریک تفکر و خلاقیت ذهنی گردشگران به‌جای تأکید بر اطلاع‌رسانی و آموزش‌گری	تحریک قوه تخیل گردشگر و کمک به شکوفایی خلاقیت (۸ تکرار)، کمک به بازسازی سایت در ذهن گردشگر (۴ تکرار)، غفلت ذهنی و تشنگی ایجاد کردن با طرح سؤال (۹ تکرار)، ایجاد فرصت بحث چالشی (۵ تکرار)، ارائه نظرات متفاوت و تئوری‌های موجود در مورد یک موضوع و اجازه اظهارنظر به گردشگر دادن (۳ تکرار)، ترغیب کنجکاوی و پرسشگری گردشگر (۸ تکرار)، عدم بمباران گردشگر با حجم زیاد اطلاعات تخصصی (۱۰ تکرار)، علاقه‌مند کردن گردشگر به مطالعه و کنجکاوی در مورد تاریخ و فرهنگ ایران به‌طور کل (۵ تکرار)، به راه انداختن یک بازی علمی و کارآگاهی و جلب‌توجه گردشگران (۲ تکرار)، اشتباه نگرفتن تور گردشگری با کلاس درس تاریخ و باستان‌شناسی (۷ تکرار)، اشتباه نگرفتن راهنمای گردشگری با کتاب تاریخ و باستان‌شناسی و یا گوگل (۴ تکرار)، مطلع و مجرب بودن عمده گردشگران فرهنگی بازدیدکننده از ایران (۶ تکرار)
انعطاف در برنامه و دادن فرصت کشف به بازدیدکننده	وقت آزاد دادن به گردشگر پس از توضیحات اولیه (۶ تکرار)، فرصت کاوش و کنجکاوی دادن به فرد (۶ تکرار)، منعطف کردن برنامه تا حد امکان (۱۰ تکرار)، تعادل برقرار کردن بین انعطاف و طبق برنامه پیش رفتن (۵ تکرار)، وابستگی برنامه تور به تخصصی یا عمومی بودن آن (۷ تکرار)، تحمیل برنامه سفت‌وسخت توسط آژانس در ایران (۴ تکرار)، بهبود کیفیت تجربه در برنامه منعطف (۳ تکرار)، تعریف مسیر مشخص و درونش مکان برای اکتشاف فردی (۶ تکرار)، قابلیت انعطاف بیشتر تور یکدست و یا تخصصی (۴ تکرار)، تفاوت نوع تور از نظر مبدأ (اروپایی و آسیایی‌ها) (۴ تکرار)، دادن وقتی برای کشف و لمس دانسته‌های قبلی (۴ تکرار)، لزوم ایجاد تعادل بین زمان آزاد و زمان منطبق با برنامه قبلی (۸ تکرار)

طبق یافته‌های این بخش پژوهش، تحلیل محتوای مصاحبه با راهنمایان گردشگری فرهنگی، منجر به دستیابی پژوهشگر به هشت مضمون اصلی "تفسیر سایت به‌عنوان جزئی از کل"، "پیوند زدن میان گذشته و حال"، "گزیده گویی و انطباق محتوای تفسیر با دانش قبلی، فرهنگ و علایق گردشگران"، "زنده و ملموس کردن گذشته سایت برای گردشگر"، "داستان‌گویی و روایتگری با استفاده از عناصر فرهنگ ناملموس"، "مشارکت دهی گردشگران در فرآیند تفسیر و تشویق گفتمان و خود تفسیری"، "تحریک تفکر و خلاقیت ذهنی گردشگران به‌جای تأکید بر اطلاع‌رسانی و آموزش‌گری" و "انعطاف در برنامه و دادن فرصت کشف به بازدیدکننده" در تفسیر سایت‌های میراثی گردید. مقایسه مضامین برآمده از تحلیل متن مصاحبه با استراتژی‌های تفسیر برساخت‌گرایی مستخرج از ادبیات موضوع (جدول ۲)، نشان‌دهنده تناظر داشتن استراتژی‌ها و تسلط رویکرد برساخت‌گرایی در میان مفسران باسابقه میراث معاصر بوده و به‌وضوح مبین تأثیرپذیری مفسران از رویکرد برساخت‌گرایی است.

تفسیر سایت به‌عنوان جزئی از کل

اشاره راهنمایان گردشگری به مضامینی نظیر لزوم تفسیر سایت با ارجاع به بستر تاریخی- فرهنگی و اجتماعی محاط به آن، عدم تأکید بیش‌ازحد روی جزئیات فنی و توجیه اهمیت سایت به‌خصوص در بستر تاریخی- فرهنگی و اجتماعی ایران و جهان (ذیل استراتژی تفسیر سایت به‌عنوان جزئی از کل)، مبین وقوف مصاحبه‌شوندگان به این واقعیت است که هدف از تفسیر میراث، به‌ویژه با در نظر گرفتن اهمیت و کارکرد اجتماعی- ارزشی گسترده‌تر میراث در روزگار ما، انباشتن ذهن مخاطب با سیلی از اطلاعات هرچند علمی و مستند نیست، بلکه هم‌راستا با تعریف ارائه‌شده در منشور ایکوموس^۱ (ICOMOS, 2008: 3) رسالت تفسیر آن است که نیروی پیشرانی برای سوق دادن افراد جامعه به سمت درک پیام و ارزش‌های میراث فرهنگی باشد و تأثیر ماندگاری بر مخاطب تفسیر باقی بگذارد (Uzzell, 2006). باید اشاره داشت که قدر و ارج میراث فرهنگی در جامعه امروز وابسته به نقش پویایی است که می‌تواند در توسعه جوامع بشری ایفا نماید، بنابراین ضروری است میراث برجای‌مانده از گذشتگان هر جامعه انسانی در پیوند با مسائل و امور جاری (دغدغه‌های اکنون و اینجا) آن تفسیر گردد (UNESCO, 2006).

پیوند زدن میان گذشته و حال

در خصوص مضمون پیوند زدن میان گذشته و حال در تفسیر میراث باید اشاره داشت که هم‌راستا با تأکید رویکرد بساخت‌گرایی بر تفسیر بر مبنای ایجاد پیوند بین عناصری در عرض جامعه و طول تاریخ، در فرآیند تفسیر باید حس تعلق، ارتباط داشتن و هم‌پیوندی در گردشگر تقویت گردد (UNESCO, 2006)، تأکید بر تداوم فرهنگ و سنت‌ها از گذشته تاکنون و تلاش برای نشان دادن وجوه اشتراک امروز و گذشته، سبب می‌شود گردشگر با سایت میراثی و پیامی که تفسیر در پی انتقال آن است، ارتباط برقرار کند و از وضعیت ناظر بیگانه منفعل خارج شود.

گزیده گویی و انطباق محتوای تفسیر با دانش قبلی، فرهنگ و علایق گردشگران

ضرورت گزیده گویی و انطباق دادن محتوای تفسیر با دانش قبلی، فرهنگ و علایق گردشگران از مضامین پرتکرار و مورد تأکید راهنمایان بوده است. همچنین تأکید راهنمایان بر لزوم ایجاد قیاس در ذهن گردشگر با هدف تأکید بر اشتراکات فرهنگ میزبان و گردشگران برای تحریک ذهن گردشگر برای ارتباط گرفتن با سایت و نه تفاخر و برتری‌جویی قابل توجه بوده و نشان‌دهنده وقوف مفسران با تجربه بر ضرورت تأکید بر اشتراکات و نه تمایزات فرهنگی و نقد برتری‌جویی و تفاخر در تفسیر توسط آن‌ها است. با توجه به اینکه درک این مسئله از اصول تعاملات بینا فرهنگی است و تعاملات بین فرهنگی مبنای تفسیر میراث در گردشگری است، توجه و تأکید مصاحبه‌شوندگان بر این مسئله و کارکردی که میراث قادر است از این منظر در ایجاد پلی میان جامعه ایران و سایر ملت‌ها ایجاد نماید، قابل توجه بود. در همین راستا، (Uzzell, 2006) معتقد است، میراث می‌تواند تفرقه‌افکن یا اتحاد بخش باشد، تفسیر سنتی میراث حول منحصربه‌فرد بودن آن می‌چرخد، از مفسر انتظار می‌رود با تأکید بر وجوه تمایز بین مکان‌ها، اشیاء، رویدادها و افراد، توجه مخاطب را جلب کند، امری که همان‌گونه که براساس تئوری‌های تعارضات بینا گروهی (Tajfel, 1982)، می‌تواند مایه غرور، تقویت خود پنداره فرد و همبستگی درون گروهی شود به‌عنوان ابزاری برای تحریک تعصب و تفرقه میان گروه‌های اجتماعی استفاده گردد، همان‌گونه که در یوگسلاوی سابق، میراث فرهنگی متعلق به بوسنیایی‌ها، صرب‌ها و کروات‌ها در

1. ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites

وهله اول، برای تأکید بر تفاوت‌های قومی با هدف ترویج درگیری‌های قومی و نسل‌کشی تفسیر می‌شد (Uzzell, 2006). به‌ویژه برای کشوری چون ایران که قربانی تصویرسازی‌های مخدوش‌نگاه‌های قدرتمند رسانه‌ای وابسته به جریان مسلط است، کارکرد تفسیر میراث در شناسایی و تأکید بر مشترکات، ترغیب درک متقابل و همدلی و وفاق میان انسان‌ها، دغدغه و مسئله جامعه ایرانی معاصر و بالطبع از نکات مورد توجه مفسران ایرانی بوده است.

شکل ۱. شبکه مضامین مرتبط با راهبردهای بر ساخت‌گرایانه تفسیر میراث فرهنگی

زنده و ملموس کردن گذشته سایت برای گردشگر

راهنمایان به مواردی نظیر وظیفه مفسر برای کمک به گردشگر برای لمس گذشته و تجسم صحنه‌های زندگی جاری در سایت به واسطه عوامل متعددی از جمله شیوه بیان خلاقانه، ابزار کمکی تکنولوژیکی، المان‌ها و به‌کارگیری عناصری نظیر لباس، پوشش، غذا، آداب زندگی، ... اشاره داشتند و چنین رویکردی منطبق با رویکرد غالب تجربه‌گرایی گردشگری نسل سوم و تمایل گردشگران معاصر به تجارب سبک زندگی است (Richards & Wilson, 2006).

داستان‌گویی و روایتگری با استفاده از عناصر فرهنگ ناملموس

استفاده از عناصر فرهنگ ناملموس، مبتنی بر درک راهنمایان از تمایل بشر به خاطر سپاری داستان‌ها است (Stiff, 2014)، تفسیر اثبات‌گرایانه مبتنی بر انتقال واقعیت‌ها و مستندات علمی است که طبعاً تخیل و احساسات انسان را تحریک نمی‌کند، در نقطه مقابل تفسیر بر ساخت‌گرایانه تأکید زیادی بر گنجاندن واقعیت‌های تاریخی در بطن داستان‌ها و روایت‌ها- هرچند عامیانه- دارد، این امر سبب می‌شود گردشگر در سطح شخصی و عاطفی با میراث ارتباط برقرار کند (Stiff, 2014).

مشارکت دهی گردشگران در فرآیند تفسیر و تشویق گفتمان و خود تفسیری

مضمون مشارکت دهی گردشگران در فرآیند تفسیر و تشویق گفتمان و خود تفسیری از کلیدی‌ترین مضامین در گذار از تفسیر اثبات‌گرایانه به برساخت‌گرایی است. گردشگر از دریافت‌کننده منفعل اطلاعات تخصصی به هم‌آفرین تفسیر، ارتقا داده‌شده است. محوریت فرآیند تفسیر برساخت‌گرایی، تعامل فرد با میراث است که به افراد فرصت می‌دهد تا در تعامل با مفسر و در عین حال به صورت شخصی، از سایت میراثی معنا دریافت کنند و به آن معنا منتسب کند (Ross & Saxena, 2018).

تحریک تفکر و خلاقیت ذهنی گردشگران به‌جای تأکید بر اطلاع‌رسانی و آموزش‌گری

تأکید مصاحبه‌شوندگان بر تحریک تفکر و خلاقیت ذهنی گردشگران به‌جای تأکید بر اطلاع‌رسانی و آموزش‌گری، بر مبنای این باور بود که گردشگر در اوقات فراغت خود به دنبال دریافت حجم زیادی از اطلاعات تخصصی نیست و ایجاد چالش ذهنی باعث درگیر شدن ذهن و علاقه‌مندی گردشگر به سایت میراثی و در سطح کلان‌تر فرهنگ کشور میزبان می‌شود. به‌علاوه اکثر مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند عمده گردشگران ایران (به‌استثنای گردشگران آسیای شرقی)، گردشگران حرفه‌ای، باتجربه و دارای اطلاعات اولیه در مورد سایت‌های میراثی ایران هستند.

انعطاف در برنامه و دادن فرصت کشف به بازدیدکننده

در خصوص استراتژی انعطاف در برنامه و دادن فرصت کشف به گردشگر، توافق نظر چندانی میان مصاحبه‌شوندگان وجود نداشت، گروهی اجرایی کردن این استراتژی را در توره‌های عمومی صحیح نمی‌دانستند و گروهی با اشاره به برنامه‌ریزی تورها در ایران توسط آژانس‌های مسافرتی و معین بودن زمان بازدید از هر سایت، معتقد بودند اگرچه حالت ایده‌آلی است که رضایت بیشتر گردشگر را به همراه خواهد داشت، اما در عمل، اجرایی نیست.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با تأکید بر لزوم توجه توأمان به "چرایی" و "چگونگی" تفسیر میراث و وابستگی چرایی تفسیر میراث، به زمینه‌ها و فرآیندهای اجتماعی جوامع انسانی آغاز شد. پژوهش با تکیه بر چارچوب نظری توسعه داده‌شده در بخش مبانی نظری در توجیه گذار به رویکرد تفسیر برساخت‌گرایی، به جستجوی تبدیل این مفاهیم نظری به استراتژی‌های عملی قابل استفاده توسط مفسران میراث، در میدان عمل و موقعیت‌های واقعی تفسیر پرداخت. طبق یافته‌های حاصل از تحلیل محتوای مصاحبه با راهنمایان گردشگری فرهنگی، هشت مضمون اصلی "تفسیر سایت به‌عنوان جزئی از کل"، "پیوند زدن میان گذشته و حال"، "گزیده‌گویی و انطباق محتوای تفسیر با دانش قبلی، فرهنگ و علائق گردشگران"، "زنده و ملموس کردن گذشته سایت برای گردشگر"، "داستان‌گویی و روایتگری با استفاده از عناصر فرهنگ ناملموس"، "مشارکت دهی گردشگران در فرآیند تفسیر و تشویق گفتمان و خود تفسیری" و "انعطاف در برنامه و دادن فرصت کشف به بازدیدکننده" در تفسیر سایت‌های میراثی مورد توجه مصاحبه‌شوندگان قرار داشت، که مؤید تبعیت مفسران مجرب از اصول و استراتژی‌های تفسیر برساخت‌گرایی است، هرچند از مبانی نظری این گذار بی‌اطلاع باشند. بر همین اساس برای استفاده از راهبردهای برساخت‌گرایانه تفسیر میراث فرهنگی در چارچوب گردشگری پیشنهاد می‌گردد که تمرکز صرف روی سایت مورد نظر نبوده و صحبت در مورد بستر تاریخی-اجتماعی-فرهنگی آن نیز مدنظر قرار گیرد؛ مفسر دارای اطلاعات جنبی و عمومی در کنار اطلاعات تخصصی سایت باشد؛ خلاقیت در نقل شواهد در دل داستان‌های

به هم مرتبط از گذشته و حال به کار رود؛ انگشت گذاشتن روی فضائل اخلاقی اسطوره‌ها و کاراکترهای تاریخی در جهت همزادپنداری گردشگر با کاراکترهای مثبت موردتوجه قرار گیرد؛ از تزریق حجم زیاد اطلاعات به گردشگر و بسنده کردن به توضیحات خشک و رسمی جلوگیری شود؛ نقل داستان گونه بر اساس استفاده از ادبیات، فرهنگ‌عامه و اساطیر ایران و تلفیق توضیحات جنبه ملموس سایت با ادبیات و اساطیر ایرانی با استفاده از ضرب‌المثل‌ها و قصه‌های فرهنگ مردم مدنظر باشد. همچنین مواردی مانند برقراری تعامل انسانی و تشویق گفتگوی دوطرفه؛ علاقه‌مند کردن گردشگر به مطالعه و کنجکاوی در مورد تاریخ و فرهنگ ایران؛ دادن وقتی برای کشف و لمس دانسته‌های قبلی و لزوم ایجاد تعادل بین زمان آزاد و زمان منطبق با برنامه قبلی از دیگر پیشنهادها در این زمینه است.

در خصوص محدودیت‌های پژوهش حاضر باید اذعان داشت، مزیت رویکرد پژوهش‌گزینش‌شده توسط نگارنده مقاله حاضر، یعنی تحلیل محتوای معمول، کسب اطلاعات مستقیم از شرکت‌کنندگان است، با وجود این دانش تولیدشده از تحلیل محتوای این روش، صرفاً دیدگاه‌های منحصربه‌فرد شرکت‌کنندگان را ارائه می‌دهد و در دستیابی به درک جامعی از موضوع و محدودیت در توسعه تئوری و نیز در توصیف تجربه زیسته محدود است، زیرا رویه نمونه‌گیری و رویه تحلیل، استنتاج رابطه نظری قابل‌تعمیم بین مفاهیم و یافته‌ها را دشوار می‌کنند. حداکثر، نتیجه یک تحلیل محتوای معمول، توسعه یک مفهوم یا ساخت یک مدل خواهد بود. در پژوهش حاضر مفسران مجرب به‌عنوان نمایندگان مطلع جامعه ایران در حوزه موضوعی مورد مطالعه در نظر گرفته شدند که بدیهی است نظرات این گروه هرچند ارزشمند، قابل‌تعمیم به‌کل نیست.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- پورفرج، اکبر. (۱۳۹۸). *میراث جهانی ایران*. تهران: نشر الکا.
- خاکساری، علی. (۱۳۹۱). برنامه‌ریزی توسعه گردشگری در ایران: ویژگی‌ها و نقش برنامه‌ریزان توسعه گردشگری در کشورهای اسلامی. *فصلنامه علوم اجتماعی*، ۱۹(۵۸)، ۳۲-۱. <https://doi.org/10.22054/qjss.2012.6872>

References

- Avrami, E., Mason, R., & de la Torre, M. (2000). *Values and heritage conservation: research report*. Getty Conservation Institute, Los Angeles.
- Ashworth, G. (2010). *From History to Heritage – From Heritage to Identity*. In G. J. Ashworth & P. J. Larkham (eds), *Building a New Heritage: Tourism Culture and Identity in the New Europe*, Routledge, London.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405. DOI:10.1177/146879410100100307
- Banks, K., Snortland, S., & Czaplicki, J. (2011). The price we've paid: From salvage archaeology to cultural resource management and beyond in the Missouri River basin. *Plains Anthropologist*, 56(220), 371-385. DOI:10.1179/pan.2011.031
- Bauman, Z. (1987). *Legislators and Interpreters*. Cambridge: Polity Press.
- Binkhorst, E., & Den Dekker, T. (2009). Agenda for co-creation tourism experience research. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18(2-3), 311-327. DOI:10.1080/19368620802594193

- Black, R., & Weiler, B. (2005). Quality Assurance and Regulatory Mechanisms in the Tour Guiding Industry: A systematic review. *Journal of Tourism Studies*, 16 (1), 24-36.
- Calver, S., & Page, S. (2013). Enlightened hedonism: Exploring the relationship of service value, visitor knowledge and interest, to visitor enjoyment at heritage attractions. *Tourism Management*, 39(2), 23-36. DOI:10.1016/j.tourman.2013.03.008
- Campos, A., Mendes, J., Pinto, P., & Scott, N. (2015). Co-creation of tourist experiences: A literature review. *Current Issues in Tourism*, 15(4), 1-32. DOI:10.1080/13683500.2015.1081158
- Carter, J. (2001), *A Sense of Place: An Interpretative Planning Handbook*. Tourism and Environment Initiative, Inverness.
- Cohen, E. (1988). Authenticity and commoditization in tourism. *Annals of Tourism Research*, 15(3), 371-386. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(88\)90028](https://doi.org/10.1016/0160-7383(88)90028)
- Dey, B. & Sarma, M. (2010). Information source usage among motive -based segments of travelers to newly emerging tourist destinations, *Tourism Management*, 31(1), 341-344.
- Gray, D. (2006). *Doing Research in the Real World*. SAGE Publications, London.
- Hems, A. (2006). *Introduction: beyond the graveyard – extending audiences, enhancing understanding*. in Hems, Alison. and Blockley, Marion. (Eds), *Heritage Interpretation*, English Heritage/Routledge, London.
- Hsieh, H., & Shannon, S. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qual Health Res*, 15(9), 1277-1288. DOI: 10.1177/1049732305276687
- ICOMOS. (2008). *The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites*.
- Khaksari, A. (2012), Tourism Development Planning in Iran: Characteristics and Role of Tourism Development Planners in Islamic Countries. *Social Science Quarterly*, 19(58), 1-32. <https://doi.org/10.22054/qjss.2012.6872> [inPersian].
- Moreno-Melgarejo, A., García-Valenzuela, J., Hilliard, I., & Pinto-Tortosa, A. (2020). Exploring Relations between Heritage Interpretation, Visitors Learning Experience and Tourist Satisfaction. *Czech Journal of Tourism*, 8 (1), 103-118. DOI:10.2478/cjot-2019-0007
- Moscardo, G. (1996). Mindful visitors: Heritage and tourism. *Annals of Tourism Research*, 23(2), 376-397. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(95\)00068-2](https://doi.org/10.1016/0160-7383(95)00068-2)
- Pendlebury, J. (2009), *Conservation in the age of consensus*, Routledge, London.
- Pourfaraj, A. (2019). *World Heritage of Iran*. Tehran: Alka Publishing. [inPersian].
- Prahalad, C. K., & Ramaswamy, V. (2004). *The future of competition: Co-creating unique value with customers*. Boston: Harvard Business School Press.
- Prentice, R., & Cunnell, D. (1997). Response to interpretative media as a basis of multivariate market segmentation for museums and heritage centres: the case example of the people's story, Edinburgh, *Museum Management and Curatorship*, 16 (3), 233-56.
- Richards, G., & Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to serial reproduction of culture? *Tourism Management*, 27(6), 1209-1223. DOI:10.1016/j.tourman.2005.06.002
- Ross, D., Saxena, G., Correia, F., & Deutz, P. (2018). Archaeological tourism: a creative approach. *Annals of Tourism Research*, 67(2), 37-47. DOI:10.1016/j.annals.2017.08.001
- Rossa, D & Saxenab, G. (2019). Participative co-creation of archaeological heritage: Case insights on creative tourism in Alentejo. *Portugal, Annals of Tourism Research*, 79(4), 102790. DOI: 10.1016/j.annals.2019.102790
- Saputra, B, Saragih, A, Lubis, S., & Muchtar, M. (2017). Study of the Interpreting Techniques used by the Tourist Guides in the Tourism Attractions of North Sumatra. *Journal of English Language & Translation Studies*. 5(3), 14-20.
- Smith, L. (2007). *Uses of Heritage*. Routledge.
- Stiff, R. (2014). *Re-imagining Heritage Interpretation: Enchanting the Past-Future*. Routledge.
- Tajfel, H. (1982). *Social Identity and Inter-group Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tilden, F. (1977). *Interpreting our heritage*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Tilley, C. (1993). *Introduction: Interpretation and a poetics of the past*. In C. Y. Tilley (Ed.),

- Interpretative archaeology. Providence: Berg.
- UNESCO. (2006). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*.
- Uzzell, D. (2006). *The Interpretative Experience*. in D. Canter, M. Krampen and D. Stea (eds.) *Ethnoscapes, Volume II: Environmental Policy, Assessment and Communication*, Aldershot: Gower.
- Weng, L, Liang, Z & Bao, J. (2020). The effect of tour interpretation on perceived heritage values, *Journal of Destination Marketing & Management*, 16 (4), 100431. DOI:10.1016/j.jdmm.2020.100431
- Wenwen, X. (2017). Cultural Factors in Tourism Interpretation of Leshan Giant Buddha, *Canadian Center of Science and Education*, 10 (1), 1-7. DOI:10.5539/elt.v10n1p56
- Youngentob, K., & Hostetler, M. (2003). Environmental interpretation: How to communicate persuasively. Retrieved from <http://edis.ifas.ufl.edu/uw182>. DOI:10.13140/RG.2.1.3388.4560

